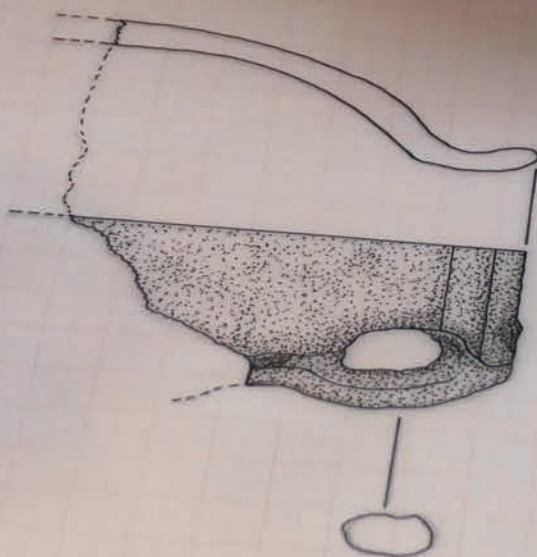

Tijd | 157 Schrift

Historische Vereniging Vlaardingen | september 2020

Hoogsted 57 06036
Tolk nr. 3177
Schoel 1/1
Hals van

BankGiro
Loterij

Open
MONUMENTENDAG

Keukens • Badkamers • Toiletten

D Blenk tegelwerken

Dick Blenk

George Stephensonweg 21 f

3133 KJ Vlaardingen

010-4359093 / 06-20597239

Fisc-ad

Fiscale en administratieve dienstverlening

J.A. Janson

fiscaal adviseur

Plein 1940 nr 47
3135 PR Vlaardingen
tel: 010 435 92 67

fax: 08 4220 69 33

e-mail: info@fisc-ad.nl

www.fiscaaladviseurs.nl

Managementadvies
en -begeleiding

GIRASOLE

www.girasole.info

Vlaardingen
anders bekeken

**Stadswandelingen,
rondleidingen en meer,
ook voor besloten groepen**

www.serviceteam-vlaardingen.nl
facebook.com/serviceteamvld

Westhavendomein

Vastgoed & VvE Beheer

Volledige ontzorging voor vastgoedeigenaars en VvE's

Westhavenplaats 40a • 3131 BT Vlaardingen • Tel.: 010-2477477 • E-mail: info@westhavendomein.nl

www.westhavendomein.nl

Vlascom CV

Vlaardingse Assurantie Combinatie

Spoorstraat 2
NL - 3134 TA Vlaardingen

Website: www.vlascom.nl
e-mail: info@vlascom.nl
Tel +31(0) 10 248 04 85
Fax +31(0) 10 234 45 00

Advies op het gebied van:

Schadeverzekeringen

Watersportverzekeringen

Levensverzekeringen, Pensioenen

Financiële planning

Schadebegeleiding

Financiering, sloopshypotheken

Vermogensbeheer

Voor alle molenproducten en broodmixen gaat u naar Aeolus!

Kijk op www.aeolus.nl voor het
hele assortiment

Kortedijk 16
3134 HB
Vlaardingen
T : 010 434 61 31
E : info@aeolus.nl
I : www.aeolus.nl

De Historische Vereniging Vlaardingen heeft tot doel het bevorderen van:

- de belangstelling voor en de kennis van de stad Vlaardingen en haar bewoners;
- het behoud en het herstel van gebouwen en stedenbouwkundige structuren en landschappen;
- het behoud en het verzamelen van die gegevens die van belang zijn voor de geschiedenis van de stad.

De contributie bedraagt € 22,50 per jaar. Het bankrekeningnummer van de vereniging is NL44 INGB 0000 750 978. Leden krijgen jaarlijks het Historisch Jaarboek en 4x per jaar het verenigingsblad Tijd-Schrift.

Lidmaatschap

Het verenigingsjaar loopt gelijk met het kalenderjaar. Lid worden kan het gehele jaar door. Korting op de contributie bij lid worden in de loop van het jaar is niet mogelijk. Wel worden dat jaar reeds uitgegeven publicaties dan nagezonden.

Opzegging

Opzegging van het lidmaatschap dient schriftelijk bij de ledenadministratie te geschieden of via een email naar info@hvv-vlaardingen.nl. Een opzegging kan direct ingaan of aan het eind van het jaar. Restitutie van contributie wordt niet verleend. Leden die hun contributie niet voor of op 31 december hebben voldaan worden automatisch uit het ledenbestand verwijderd.

Het bestuur is als volgt samengesteld:

Dhr. T.H. Hartman, voorzitter
Dhr. J. van Elk, vice-voorzitter
Dhr. E. van Rongen, secretaris
Dhr. K.J. Borsboom, penningmeester (behoudens goedkeuring door ALV)
Mw. M. van der Hoek, notuliste, lid
Dhr. M.M. Carree, lid

Contactadres HVV, ledenadministratie en

redactieadres Tijd-Schrift:
Paul Henri Spaakring 22
3137 DJ Vlaardingen
Telefoon (010) 474 9416

Redactie Tijd-Schrift:

E. van Rongen, eindredacteur
K. Bloem
M.M. Carree
Mw. G. van der Weijden
F. Wittkamp

Verkoop losse publicaties:

Uitsluitend via e-mail:
info@hvv-vlaardingen.nl

Bijdragen aan de inhoud van Tijd-Schrift zijn van harte welkom. In verband met de geautomatiseerde verwerking van de teksten ontvangt de redactie deze graag per e-mail: info@hvv-vlaardingen.nl t.a.v. de redactie.

ISSN 1380-2992

© Historische Vereniging Vlaardingen

Niets van deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Internet: www.hvv-vlaardingen.nl - www.begraafplaatssemaus.nl
E-mail: info@hvv-vlaardingen.nl

Productie: Stout Grafische Dienstverlening

Inhoud

Redactioneel

3

Open Monumentendag 2020 in Vlaardingen

Ron Hoekstra

4

Meester Anthony Buiteweg (1701-1783) en zijn leermonumenten in Vlaardingen

Harm Jan Luth-Mulders

5

Leermonumentjes in de archeologie

Rutger Terluin

11

Groen van Prinsterer Lyceum: leermonument van Vlaardingen

Marloes Veringa

15

Schoolgebouwen van vroeger

Ron Hoekstra

20

Je bent nooit te oud, of te jong, om (van) te leren

Carolien van Loon

29

Boekbespreking

36

Ledenactiviteiten

37

Omslag: Vrijwilliger Jan tekent een Romeins potje dat in de jaren 90 gevonden is ter hoogte van bedrijventerrein Hoogstad (Foto: Archeologische collectie gemeente Vlaardingen).

DELTA HOTEL

Delta Hotel
Maasboulevard 15
3133 AK Vlaardingen
www.deltahotel.nl

**Altijd het water
aan je voeten...!**

PUUR NATUUR
BEHANDELINGEN

**Lieneke
Terleth**

SCHOONHEIDS-
SALON

P.K. Drossaartstraat 55 ~ 3131PA Vlaardingen
Tel: 010 4342125 ~ www.lieneketerleth.nl
Facebook: Schoonheidssalon Lieneke Terleth

- Bloemwerken en arrangementen
- Goed gesorteerde snijbloemen
- Bloeiende- en bladplanten
- Bruidsboeketten en corsages
- Rouwwerken

Markgraafaan 135
3131 VL Vlaardingen
Tel: 010 43 43 704

JAC. VERKUIL

BLOEMSIERKUNST

STOUT

GRAFISCHE DIENSTVERLENING
Tel. 010 - 248 06 03 • www.stout.nu

Méer dan een drukkerij!

**DIJKSHOORN
EUROMOVERS**
EUROPEAN MOVE PARTNERSHIP

AL MEER DAN
50 JAAR
VERHUIZEN!

WWW.DIJKSHOORN.NL
TRAWLERWEG 8 3133 KS VLAARDINGEN TEL.: +31 (0)10-2480522

Leermonumenten

Dat is het thema van Open Monumentendag 2020. Een aflevering die anders zal zijn dan anders, vanwege de corona-maatregelen. Een belangrijk deel van OMD is, zoals de laatste jaren gebruikelijk, het aan het thema gewijde Tijd-Schrift. Dit jaar dus nog belangrijker dan anders, en weer met leuke artikelen. Maar er zijn ook nog andere initiatieven, daarover leest u alles in dit nummer. Hopelijk kunt u toch nog een plezierige OMD beleven!

Natuurlijk blijven de corona-maatregelen ons parten spelen bij onze activiteiten. Achterin dit Tijd-Schrift leest u wat we u nog kunnen aanbieden. Belangrijk is dat de Algemene Ledenvergadering weer gepland is – zie de mededeling hieronder. Die ALV moet wettelijk gezien worden gehouden, en we willen natuurlijk ook graag van u horen of we het als bestuur goed doen en wat er beter kan! Bovendien moeten er twee nieuwe bestuursleden worden benoemd, dus ook daarom is de ALV belangrijk.

Onze oproep in de digitale Nieuwsbrief voor vrijwilligers heeft veel reacties opgeleverd, onder meer bezorgers van de flyer die we gemaakt hebben om nieuwe leden te werven. En ook dat was een succes! Er hebben zich tot nu toe 27 nieuwe leden gemeld, en we vinden het erg fijn dat daarmee de neerwaartse trend in het aantal leden in positieve zin is omgebogen. Maar er kan nog meer bij, dus actieve werving door u, onze leden, zou ook heel fijn zijn. Want niets werkt zo goed om enthousiasme voor de HVV over te brengen als een enthousiast lid!

Voor nu: houd afstand, blijf gezond, en we hopen u binnenkort weer te zien bij onze bijeenkomsten!

Eric van Rongen
Eindredacteur

Mededeling van het bestuur: Algemene Ledenvergadering 2020

Vanwege de corona perikelen kon de Algemene Ledenvergadering in maart niet doorgaan. Het bestuur heeft nu besloten om de ALV op 28 oktober te houden in het Delta Hotel, voorafgaand aan de lezing van Aad den Hoedt over het 65-jarige Delta Hotel. De ALV begint om 20.00 uur, maar er kunnen maar een beperkt aantal leden toegelaten worden om voldoende afstand te kunnen houden. Hoe dat precies geregeld zal worden, waarschijnlijk door middel van inschrijving, gaan we nog bepalen. Daarover wordt u via de Nieuwsbrief en de website geïnformeerd. Ontvangt u de Nieuwsbrief nog niet? Geef dan uw email adres door via info@hvv-vlaarding.nl.

Vragen over lidmaatschap?

U wordt verzocht vragen over uw lidmaatschap uitsluitend te richten tot de ledenadministratie (bij voorkeur via email info@hvv-vlaarding.nl, of telefonisch 010-4749416, na 18.00 uur).

Open Monumentendag 2020 in Vlaardingen

Ron Hoekstra,
lid organisatiecomité OMD 2020

Het zal dit jaar anders zijn dan in andere jaren. Ten eerste leent het thema 'Leermonumenten' – educatie in, over en rond monumenten en erfgoedobjecten zich voor een andere insteek. Veel organisaties en cultuurinstellingen in Vlaardingen hebben van nature educatie hoog in het vaandel staan. Tentoonstellingen, openstellingen en activiteiten zijn gericht op het delen van kennis en het bieden van de gelegenheid tot kennismaken, leren en beleven, voor jong en oud.

Ten tweede zijn de regels voor het afstand houden om de verspreiding van het coronavirus te voorkomen een belemmering voor het organiseren van activiteiten in een beperkte ruimte. Monumenten, musea en andere plekken met erfgoed zijn meestal niet ruim behuisd.

Dus moet de OMD dit jaar anders: er komt geen echte Open Monumentendag op de tweede zaterdag in september.

We doen het erfgoed-evenement deze keer **schriftelijk, digitaal** en **buiten**.

Het **schriftelijke** deel heeft u nu in handen. Het themanummer van 't Tijd-Schrift van de HVV is rijk gevuld en extra dik. En op de Gemeentepagina in Groot Vlaardingen zullen enkele weken erfgoedthema's behandeld worden. Het **digitale** deel is in voorbereiding. We hebben aan de vaste deelnemers van de OMD gevraagd om digitale presentaties over de eigen locatie beschikbaar te stellen. Ook andere – min of meer – educatieve organisaties krijgen de gelegenheid deel te nemen aan de digitale OMD. De producten zullen via Facebook, websites en een speciaal Youtube-kanaal te zien zijn.

Omroep Vlaardingen heeft ooit een serie filmpjes over Vlaardingen laten maken. Deze verdienen een herkansing.

De OMD-**buiten** zal een tentoonstelling van grote OMD-doeken zijn op het terrein van de zogenoemde buitenplaats Van Ruytenburg aan de Hoflaan. Bij elke OMD in de afgelopen jaren zijn steeds enkele oude foto's of mooie platen van monumentale of historische plekken op doeken afgedrukt en gepresenteerd op bouwhekken. Er is een verzameling van meer dan 25 doeken ontstaan en die zal op de Hoflaan te zien zijn. De toelichting op *wat is het en waar het was*, maakt deel uit van de digitale OMD. Zo is de OMD 2020 in Vlaardingen toch een interessant erfgoed-evenement, in een tijd dat er nog wel een virus rondwaart.

Meester Anthony Buiteweg (1701-1783) en zijn leer- monumenten in Vlaardingen

Harm Jan Luth-Mulders,
stadsarchivaris, gemeente Vlaardingen

In de Vlaardingse reeks van (elf) parochiale schoolmeesters (1578-1801) waarover Matthijs A. Struijs in 1981 publiceerde¹, neemt Anthony Buiteweg een bijzondere plaats in. Allereerst vanwege zijn belangrijke rol in het beruchte Vlaardingse 'zangverschil', vervolgens door zijn schoon-schrijfkunsten en ten slotte omdat vele Vlaardingers van hem afstammen.

Voorzanger

In 1730 volgde Anthony Buiteweg, de 29-jarige parochiaal schoolmeester en voorzanger van de Hervormde Gemeente te Haastrecht, zijn Vlaardingse collega Johannis Overstraten op. Eerst als schoolmeester en na diens dood in 1750 ook als koster, voorzanger en voorlezer, wat hij tot 1777 zou blijven.

Over het zogenoemde zangverschil, waardoor Buiteweg tot ver buiten Vlaardingen bekendheid kreeg, is al veel geschreven² en in het archief van de ambachtsheren van Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht bevinden zich dikke pakken papier over deze zangstrijd (1775-1778)³. Bovendien gaf de bekende Vlaardingse dichter Jacob van Dijk (1745-1828) onder het raadselachtige pseudoniem E.D.G.Z. een aantal boeken uit die in heel Holland (van Dordrecht tot Hoorn) werden verkocht. Het Stadsarchief

bezit exemplaren van deze inmiddels zeldzame publicaties.⁴

Kort samengevat komt het conflict hier op neer:

De Staten van Holland en West-Friesland (er was nog geen scheiding tussen kerk en staat) besloten in 1774

Portret van 'E.D.G.Z.', dichter Jacob van Dijk (1745-1828), circa 1785 (Museum Vlaardingen)⁵

Eén van de publicaties van Van Dijk over het 'zangverschil' (Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

tot de invoering van een nieuwe psalmberijming, maar ook – wat nog ingrijpender was – tot een andere manier van zingen. De stadsschoolmeester Hendrik van Keulen (1731-1787) en zo'n vierhonderd gemeenteleden oefenden de nieuwe, meer ritmische, snellere zangtrant, maar de bejaarde kerkschoolmeester en voorzanger Buiteweg en zijn volgelingen (vooral de zeelui) bleven ouderwets langzaam 'op het zeeetje' zingen. Dat liep na de invoering in Vlaardingen op zondag 2 april 1775 uit op ernstige ongeregelheden en uiteindelijk op 10 december van dat jaar zelfs tot een handgemeen in de kerk. Alles en iedereen (vroedschap, substituut-baljuw, ambachtsheer) bemoeide zich met dit conflict, de predikant was volledig de tekst van zijn preek kwijt en het Heilig Avondmaal werd

uitgesteld. Het bleef daarna nog heel lang onrustig. Buiteweg ging in 1777 weliswaar vervroegd met pensioen, maar de substituut-baljuw en burgemeester Nicolaas van der Werff (1714-1778), die een fervent aanhanger van Buiteweg en zijn langzame zangmethode was, patrouilleerde tijdens de kerkdiensten intimiderend tussen de kerkbanken. Pas na zijn dood op 24 april 1778 keerde de rust weer. Dat het er in buurstad Maassluis gelijktijdig ook hard aan toe ging, heeft Maarten 't Hart in 2006 in zijn historische roman 'Het psalmenoproer' beschreven.

Schoonschrijver

De eerste officiële gemeentearchivaris van Vlaardingen, Ype Schuitmaker (1865-1919), werd pas in 1895 als zodanig aangesteld, maar in de jaren daarvoor was de gemeentesecretaris verantwoordelijk voor het archiefbeheer c.a.

Mozes en de twee stenen tafelen met de Tien Geboden in Buitewegs Schoonschrijfboek, 1736-1747 (Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

'Visitekaartje' van Anthony Buiteweg in zijn Schoonschrijfbboek, 1736-1747 (Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

Zodoende was het gemeentesecretaris Jan van Schravendijk (1850-1914), die eind 1890 een bijzonder werk te koop kreeg aangeboden. De Amsterdamse verzamelaar Roelof A. Veldhuizen (1858-1915) verkocht voor fl. 22,50 aan de gemeente Vlaardingen 'een boek inhoudende calligraphische proeven van A. Buiteweg'⁶, dat nog steeds prominent onderdeel uitmaakt van de collecties van het Stadsarchief⁷. Het bestaat uit vijftig grote (54 x 44 cm) vellen papier met daarop de meest uiteenlopende fraai door Buiteweg gekalligrafeerde handschriften en tekeningen uit de periode 1736-1747, waarvan er hierbij twee zijn afgebeeld.

Ook later kwamen via andere wegen werken van Buiteweg en van een van zijn leerlingen in het Stadsarchief terecht.

In 1920 ontving gemeentearchivaris M.C. Sigal van Reinier

de Hond (1873-1953) – die hem vertelde van Anthonie Buiteweg af te stammen – een zogenoemd ABC-boek van diens hand met 23 gekalligrafeerde bladzijden (32 x 20 cm).⁸ Het onderstaande overzichtje laat zien dat De Hond de waarheid sprak. Heel bijzonder dat zo iets dus in al die generaties moet zijn doorgegeven.

Anthony Buiteweg (1701-1783)

x Jacoba van Noorwegen (1700-1776)

|

Maria Buiteweg (1742-1805)

x Huijbregt van Maaswinkel (1740-1800)

|

Antonia van Maaswinkel (1772-1839)

x Simon van der Velden (1768-1851)

|

Martinus van der Velden (1810-1894)

x Margaretha van der Spek (1809-1869)

|

Anthonia van der Velden (1834-1906)

x Johannes de Hond (1834-1907)

|

Reinier de Hond (1873-1953)

Verder schonk Dirk van der Sloot (1886-1967) in 1958 de *'Pennekonst door Laurens Brouwer, discipel van mons(eigneu)r Buiteweg te Vlaardingen'* aan gemeentearchivaris C. Postma.⁹

Deze – later reder geworden – 14-jarige Laurens Jacobsz. Brouwer (1752-1804) vulde dit schoonschrijfboek met 25 bladzijden (32 x 20 cm) met verschillende handschriften, waarin de meester zelf achterin schreef: *"Wie moet een jongeling met mij de lof niet geven, die vijftwintig soort van schriften heeft geschreven, zoo oud als nieuwerwets, elk even net en schoon: de schrijver is Laurens, heer Jakob Brouwers zoon, A. Buiteweg, 1766."*

Titelpagina van de *'Pennekonst'* door Buitewegs leerling Laurens Jacobsz. Brouwer, 1766 (Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

In de beeldcollectie bevinden zich ten slotte ook nog twee losse werken van Buiteweg, waaronder een replica van een tekening van het stadswapen van Vlaardingen.¹⁰

Nageslacht

Behalve deze geschreven nalatenschap, heeft Anthonie Buiteweg ook een zeer omvangrijk nageslacht nagelaten. Uit zijn huwelijken met Claesje Gravensteijn (1700-1731) en Jacoba Gerritsd. van Noorwegen (1700-1776) werden in totaal twaalf kinderen geboren. Daarvan kregen drie dochters nageslacht: 14 kleinkinderen. Daaruit telde ik 50 achterkleinkinderen, 160 achterachterkleinkinderen en 374 achterachterachterkleinkinderen, etc.

Geen wonder dat honderden Vlaardingers een stukje DNA met deze opvallende man gemeenschappelijk hebben.

Twee voor veel HVV-leden bekende Vlaardingers behoren tot hen. Oud-archiefm medewerker Matthijs A. Struijs (1939-2004) was een kleinzoon van een kleindochter van een kleinzoon van Buitewegs jongste dochter, Maria Buiteweg (1742-1805) en Ernst Lohmann van de HVV-le-

zingencommissie is een kleinzoon van een kleindochter van een kleindochter van een kleindochter van dezelfde Maria Buiteweg.

Anthony Buiteweg (1701-1783) x 1732 Jacoba van Noorwegen (1700-1776)

|

Maria Buiteweg (1742-1805) x 1765 Huijbregt van Maaswinkel (1740-1800)

|

Antonia van Maaswinkel (1772-1839) x 1795 Simon van der Velden (1768-1851)

|

Maria van der Velden (1797-1882)

x 1819 Cornelis Hanswijk (1791-1847)

|

Simon Hanswijk (1824-1913)

x 1855 Geertruida van Haften (1829-1915)

|

Maria Hanswijk (1863-1945)

x 1885 Krijn Broek (1863-1920)

|

Geertruida Broek (1888-1954)

x 1910 Johannes van Keulen (1887-1957)

|

Maria van Keulen (1914-1995)

x 1932 Maarten Verkiel (1913-1944)

|

Petronella Verkiel (1932-2018)

x 1951 Anton Lohmann (1931)

|

Ernst Lohmann (1951)

Johannis van der Velden (1804-1855)

x 1827 Adriaantje Schouten (1808-1863)

|

Jakob van der Velden (1839-1917)

x 1862 Cornelia Brouwer (1839-1895)

|

Johanna Adriana van der Velden (1863-1948)

x 1885 Gerrit Struijs (1860-1940)

|

Matthijs Struijs (1896-1969)

x 1921 Margaretha van Witsenburg (1897-1990)

|

Matthijs Adrianus Struijs (1939-2004)

Wie wil onderzoeken of hij of zij ook bij die vele nakomelingen van Anthony Buiteweg hoort, kan kijken op:

<https://www.genealogieonline.nl/genealogische-databank-vlaardingen/>

Nog lang niet alle akten zijn in die databank ingevoerd, maar wie weet...

Een replica van het door Anthony Buiteweg vastgelegde Vlaardingse stadswapen (Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

Noten

¹ Matthijs. A. Struijs, De parochiale schoolmeester van Vlaardingen, 1578-1801, *Tijd-Schrift Historische Vereniging Vlaardingen*, nr. 25, juni 1981, pp. 42-84.

² Onder andere:

D.F. Scheurleer, Het Vlaardingsche Zangverschil, 1775-1778, *Geschiedkundige opstellen uitgegeven ter eere van Dr. H.C. Rogge, Oud-Hoogleraar in de Geschiedenis aan de Amsterdamse Universiteit*, 1902, pp. 17-50 en

H.J. Luth, De carrière van schoolmeester-voorzanger Anthony Buyteweg en het z.g. Vlaardingse zangschil, *De Torenkijker*, jrg. 19, nr. 87, nov./dec. 1986, pp. 5-6.

³ Archief van de Ambachtsheren van Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht, inv.nrs. 190-197.

⁴ E.D.G.Z (Jacob van Dijk), *Vlaardings zangverschil, of historisch verhaal, van alles dat in den tyd van drie jaaren over het*

Zingen der Lange of Korte Nooten aldaar is voorgevallen. Zynde, teffens een Beoordeeling van de Lange of Korte zangwys, in Dichtmaat gebragt en

E.D.G.Z (Jacob van Dijk), *Brieven van een vriend aan zyn vriend, wegens het berugte voorgevallene in het Psalm-Gezang, der Gereformeerde Gemeente te Vlaarding.*

⁵ Dit portret is zeer waarschijnlijk van de hand van de Zwitserse portretschilder Benjamin Bolomey (1739-1819) die van 1763-1791 in Den Haag woonde en werkte (vgl. *Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek*, deel VIII, kol. 452).

⁶ Archief van het Stadsarchief Vlaardingen, inv.nr. 1.

⁷ Handschriften- en documentatieverzameling, inv.nr. 1201.

⁸ Handschriften- en documentatieverzameling, inv.nr. 1204.

⁹ Handschriften- en documentatieverzameling, inv.nr. 1206.

¹⁰ Topografisch-Historische Atlas, PRVL 0554.

Leermonumentjes in de archeologie

Rutger Terluin,
archeoloog, gemeente Vlaardingen

‘Een tien met een griffel’. ‘Met een schone lei beginnen’. Wie kent de uitdrukkingen niet. Ze herinneren ons aan vroeger. Aan een schooltijd die je nu enkel nog in musea kunt bewonderen. Bij Jan Anderson bijvoorbeeld, waar een oud klaslokaaltje ingericht is. Oude onderwijsspulletjes, of leermonumentjes, zijn ook in archeologische collecties te vinden. Maar bij ons valt dat wel een beetje tegen en dat heeft een reden. Tot rond 1800 had Vlaardingen waarschijnlijk maar één school. Wanneer die hier kwam, is onbekend. De oudste schriftelijke vermelding is van halverwege de 15e eeuw. Maar waar die school stond, weten we niet. Latere locaties van het schooltje kennen we wel, maar daar is nooit goed archeologisch onderzoek verricht. Vandaar dat we niet veel hebben.

Als we daar wel gaan opgraven, wat voor leermonumentjes zouden we dan vinden? Griffels en schrijfleitjes uiteraard. En als het meezit, de plak en de roede. Wrede ‘pedagogische’ instrumenten, maar gelukkig kregen schoolmeesters vroeger wel de waarschuwing mee om de kinderen niet tot bloedens toe te slaan. Wat kan er nog meer liggen? Schoolboekjes van papier blijven niet bewaard in de bodem en de schooltassen van hout belanden in de haard. Knickers en ander speelgoed kunnen we aantreffen, maar dat is niet typisch voor een school. Dit geldt voor veel spulletjes die in de klas aanwezig waren. Kijk maar eens naar de schilderijen die Jan Steen gemaakt heeft over dit onderwerp. Dan zie je weinig echte leermonumentjes, maar meer voorwerpen die je in gewone huizen in de stad ook aantreft. Zo gemakkelijk is een school niet te herkennen als je er een opgraaft.

Wilde of moest je naar school in Vlaardingen, dan ging je – hoe kan het ook anders – naar de Schoolstraat. En toeval of niet, niet ver daarvandaan, in de Dijksteeg, hebben we in 1997 een griffel(punt) gevonden. Maar die kan ook nog afkomstig zijn van de Gemeenteschool B of van de rooms-katholieke jongensschool die hier vanaf de 19e eeuw vlakbij stonden. Zeer bijzonder is de vondst van een deel van een leitje aan de Kortedijk. Aan een zijde is de letter M en aan de andere zijde zijn de letters M, N, O, (P) ingekrast. Het lijkt wel alsof iemand het alfabet heeft zitten oefenen. Een leermonumentje? Vermoedelijk niet. Aan de Kortedijk stond geen school en het leitje komt uit de 14e eeuw. Toen werd er op scholen nog geschreven op wastafeltjes. Dit zijn houten plankjes met een laagje was, waar je met een metalen pennetje letters in kon krassen. Wie weet vinden we die nog eens als we toevallig op de plek van de eerste Vlaardingse school opgraven.

Maar wat stelt het leitje met letters dan voor? Gelukkig worden elders in ons land sporadisch soortgelijke ingekraste leitjes opgegraven. En die worden gevonden bij leerbewerkers. Mogelijk dienden ze als voorbeeld of als oefening voor wat er op het leer moest komen. Ook aan de Kortedijk zou wel eens een leerbewerker gewoond kunnen hebben. Bij de opgraving van het leitje kwam namelijk ook een enorme hoeveelheid leren schoenen tevoorschijn. Dit zijn leermonumentjes in letterlijke zin. En dat is niet zomaar een spel van woorden. Want wist u dat Vlaardingen zijn eigen schoen heeft? Die is zo’n dertig jaar geleden ontdekt bij een opgraving in het centrum

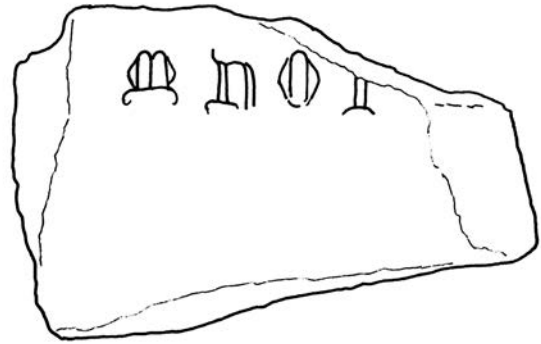
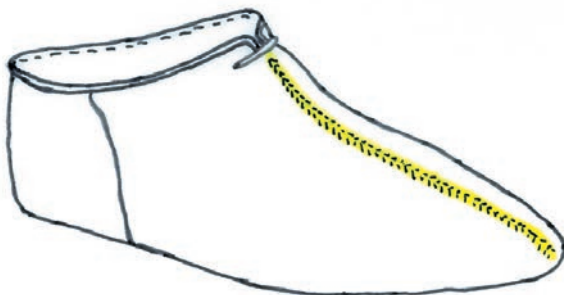

Leisteen met letters en griffel(punt) (Archeologische collectie gemeente Vlaardingen).

van de stad. Het is een enkelhoge instapschoen, je hoeft geen veters te strikken of gespen vast te maken. In een recent omvangrijk internationaal overzicht van archeologisch schoeisel door Marquita Volken is dit model opgenomen als het type 'Vlaardingen'. Een Vlaardings leermonumentje dus.

De Vlaardingenschoen, waarmee een inwoner rond 1100 in onze stad rondliep, is ook in een ander opzicht bijzonder. Aan de bovenkant zit een geborduurde streep als versiering. Francis Grew van het Museum of London vertelt ons hier iets meer over. Op afbeeldingen uit de 12e eeuw komt dit soort versiering vooral voor op de schoenen van

De Vlaardingenschoen (auteur naar Goubitz en Ter Brugge).

heiligen of van een koning. En zelfs de heilige maagd Maria draagt schoenen met strepen aan de bovenzijde. Francis ziet de versiering dan ook als een statussymbool, gedragen door personen van hoge komaf. De drager van de Vlaardingse schoen was dus niet zomaar iemand. Maar dat is op zich niet vreemd. Vlaardingen is rond 1100 een grafelijke residentie en een van de belangrijkste steden in het graafschap. Voor wie er op zijn Vlaardings statig bij wil lopen, is het model hier afgebeeld.

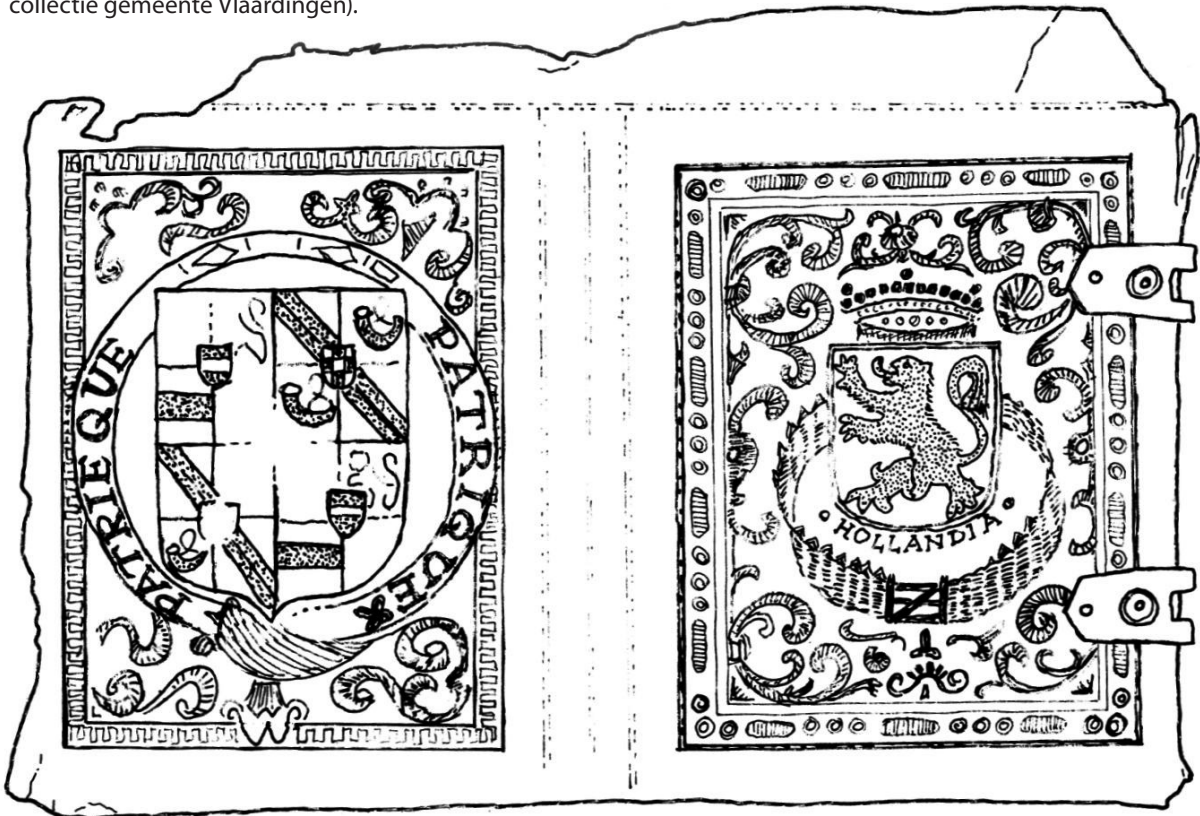
Een tweede leermonumentje in de Vlaardingse collectie is bijna duizend jaar ouder, uit de Romeinse Tijd. Het is een schoenzool die vol met gaatjes zit. Hierin zaten maar liefst vijftig kleine metalen nageltjes (tel maar na), waarvan we er ook enkele teruggevonden hebben. Die nageltjes en het patroon zijn kenmerken die in die tijd hoorden

Zool van een Romeinse schoen (Archeologische collectie gemeente Vlaardingen).

Omslag almanak uit de 17e eeuw (Archeologische collectie gemeente Vlaardingen).

bij de duurdere schoen. Het maken ervan was een echt specialistenwerkje. De drager, uit de schoenmaat blijkt dit een man te zijn geweest, was dan ook welgesteld.

Een ander leermonumentje uit onze archeologische collectie wil ik u ook niet onthouden. Het is een bijzondere 17e-eeuwse boekomslog die langs de Havenstraat gevonden is. Voorop staat een gekroond wapen met Hollandse leeuw en de tekst HOLLANDIA. Wapen en tekst staan binnen een met wilgentenen gevlochten houten omheining met toegangshekje, de Hollandse tuin genoemd. De leeuw in de Hollandse tuin zou ruim twee eeuwen als monumentaal symbool van ons land dienst doen. Op de achterkant van de boekomslog is het familiewapen te zien van stadhouder, prins Frederik Hendrik (1584-1647), met daaromheen zijn lijfspreuk PATRIQUE PATRIQUE ('voor vaderland, voor vader'). Voor zover we weten is de stendwinger hier nooit geweest. We denken dat dit boekje een relatiegeschenk geweest is aan een relatie van de prins in Vlaardingen. Die zal er best trots op zijn geweest.

Ook wij zijn trots op onze leermonumentjes in de archeologische collectie. Zowel de bijzondere hierboven als de meer alledaagse. Zoek ze eens op. Er staat een flink aantal op de website www.geschiedenisvanvlaardingen.nl. Of ga voor een leerzaam bezoek naar het archeologisch depot boven de bibliotheek in de Waalstraat. Daar liggen er nog veel meer.

Bronnen

Boekholt, P. Th.F.M. en E.P. de Booy, *Geschiedenis van de school in Nederland vanaf de middeleeuwen tot aan de huidige tijd*.

Gaillard, J., 1772: *Handvesten, octroyen, privilegien en regten, aan de stede Vlaardingen, zoo bij de Graaven, als bij de Staaten van Holland en Westvriesland, vergunt of bevestigt, 399-340*.

Goubitz, O. en J.P. ter Brugge, 1996: Het Waaigat 1990/1991. Leder, textiel, haar, touw en hoorn, in *Westerheem* 45 no. 4, 208-224.

Grew, F., 2001: *Shoes and Pattens*.

Torremans, R. M.P. Defilet en T. de Ridder, 2007: *VLAK-verslag 8.1. Dammes Erve 01.093. Basisverslag*.

Volken, M., 2014: *Archaeological footwear. Development of shoe patterns and styles from Prehistory till the 1600's*.

Website www.geschiedenisvanvlaardingen.nl.

Groen van Prinsterer Lyceum: leermonument van Vlaardingen

Marloes Veringa,
beleidsmedewerker monumenten,
gemeente Vlaardingen

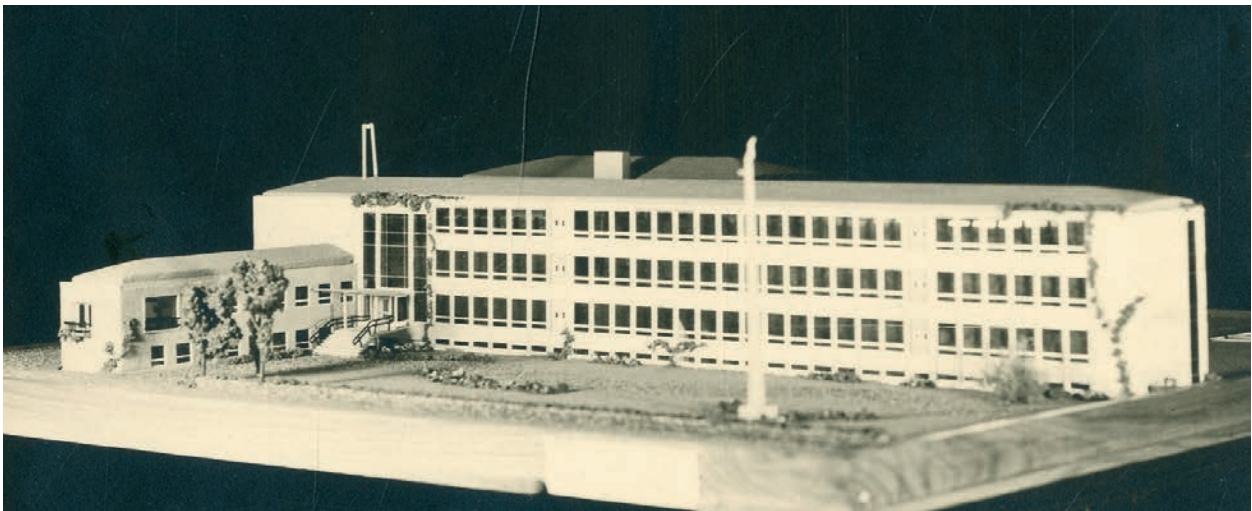
Het Groen van Prinsterer Lyceum staat in Vlaardingen beter bekend als 't Groen. Het thema van Open Monumentendag 'Leermonumenten' is reden te meer om stil te staan bij de cultuurhistorische waarde van dit gebouw. De school is het enige schoolgebouw in Vlaardingen dat de status rijksmonument heeft. Het gebouw is door de toenmalige Rijksdienst Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM), de huidige Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE), in 2009 opgenomen in de lijst van honderd monumenten uit de wederopbouw. Hiermee zijn de beste gebouwen uit de periode 1940-1965 geselecteerd en aangewezen, vanwege hun rol in de ontwikkeling van de architectuur, bouwtechniek of ruimtegebonden kunst.¹ Het schoolgebouw is vernoemd naar G. Groen van Prinsterer (1801-1876), een vooraanstaand antirevolutionair politicus. Hij staat bekend als de grondlegger van de protestants-christelijke politiek en tegenstander van

de liberale J.R. Thorbecke. Hij zette zich in voor speciaal christelijk onderwijs, terwijl in de Onderwijswet van 1806 was bepaald dat onderwijs openbaar van karakter diende te zijn.²

Stedenbouwkundige waarde: ritme van bouwvolumes

Het gebouw dat in het westelijke gedeelte van de naoorlogse wijk Babberspolder staat, maakt onderdeel uit van het wederopbouwplan voor Vlaardingen van W. van Tijen uit 1950. Van Tijen heeft deze wijk ontworpen als een waaier, bestaande uit buurten met telkens een groenstrook ertussen. In de groengebieden was ruimte voor openbare gebouwen als kerken en scholen.³ Op de kaart uit 1950 zie je dat er in het ontwerp rekening is gehouden met een te ontwerpen openbaar gebouw in het groen. Aan de Van Hogendorpstraat komt een gebogen laan met hoogbouw van winkels en bedrijven. Op de kaart uit 1957 zie je dat het hele bouwblok in gebruik is genomen door

Maquette van het Groen van Prinsterer Lyceum (Collectie Stadsarchief Vlaardingen, T-482/57).

de school en dat de vloeiende lijn niet is uitgevoerd maar vervangen door een rechte Lyceumlaan.

Het schoolgebouw is gebouwd op een groot kavel, waardoor er voldoende plaats is voor een groot sportveld. De school neemt in het stedenbouwkundig plan de ruimte in van een volledig bouwblok. Het is opgenomen in een ritme van bouwblokken met etagewoningen, haaks georiënteerd op de Van Hogendorplaan. Het sportveld fungeert als open groene ruimte en welkome onderbreking op de bouwblokken. Doordat er nieuwbouw voor de lagere school is gekomen op de plaats van openbaar groen is het stedenbouwkundige concept verstoord.⁴ Op de kaart uit 2020 is de huidige situatie te zien.

Uitsneden van plattegronden uit 1950, 1957 en heden ten dage (Collectie Stadsarchief Vlaardingen, KLV 0302, KVL 0291 en basiskaart).

Architectonische waarde: blijheid en rust

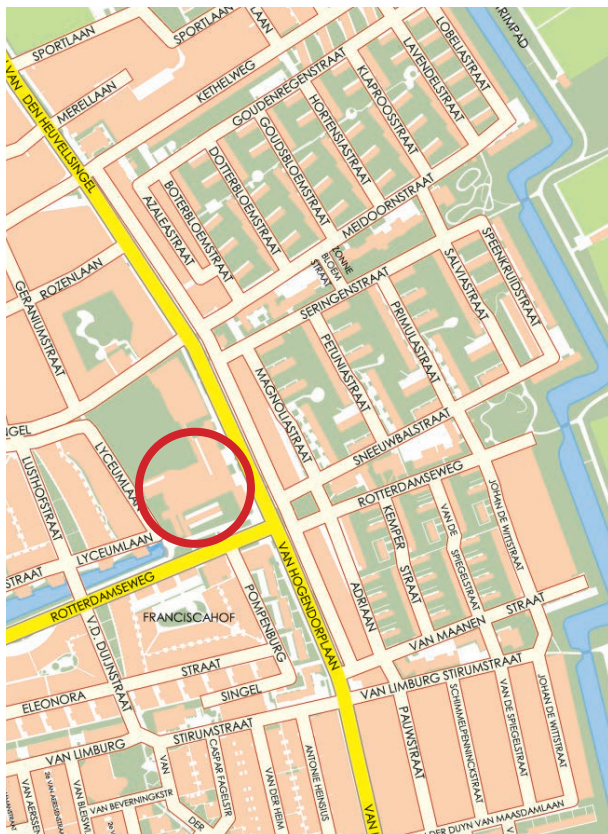
Architect C. Elffers heeft het schoolgebouw, dat tussen 1952 en 1956 gebouwd is, ontworpen. Vanwege onderwijsvernieuwingen en groei is het gebouw drie keer uitgebreid. Elffers heeft een uitgebreid oeuvre van kerken, fabrieken, kantoren, landhuizen, scholen en interieurs en heeft een prominente rol gespeeld in de wederopbouw van Rotterdam. Zijn bekendste werk is het kantoor van de voormalige Nederlandsche Handelsmaatschappij te Rotterdam (Blaak 34) uit 1950. 't Groen is zijn eerste middelbare school en er zouden nog vele volgen.⁵ De vormtaal bestaat uit metselwerk met betonnen elementen, strookvensters met tuimelramen en een verhoogde entree met een luifel. De uitbreidingen van de school doen afbreuk aan de architectonische kwaliteit en in latere ontwerpen voor andere schoolgebouwen heeft hij vanaf het begin rekening gehouden met mogelijke uitbreiding. Het Groen van Prinsterer Lyceum heeft een evenwichtige

compositie. De bouwvolumes hebben een herkenbare functie. Gangen met theorielokalen zijn met grote vensterpartijen op het zuiden georiënteerd. Administratieve lokalen hebben een gesloten karakter en zijn in de gemetselde vleugel gepositioneerd. De kamer van de rector boven het balkon is verbijzonderd met een betonreliëf in de gevel. De practicumlokalen hebben grote vensters en liggen in een verbindende vleugel waar het drukker is. Er is veel oog voor de detaillering geweest en deze is in een gangbare naorlogse stijl uitgevoerd, te herkennen aan gemetselde gevelvlakken met betonnen banden, platte daken en verhoogde ingangspartijen.⁶

Kunsttoepassing

Kunstenares Hank Hans heeft voor de school twee kunstwerken ontworpen: een ensemble van negen beeldbouwwerken en een betonnen reliëf. Die beeldhouwwerken in de hal zijn koppen van vooraanstaande geleerden

waaronder Groen van Prinsterer zelf, maar ook Christiaan Huygens en Plato. Het reliëf is genaamd 'De Zaaier, ook al gaat hij wenend, zaait, maar hij keert juichend weder, dragende zijn schoven.' In het oorspronkelijk ontwerp was een uitgebalanceerd kleurenschema toegepast, dat verloren is gegaan.⁷ Elffers geloofde dat hij door het ontwerpen van scholen 'er een beetje aan meehielp de jeugd van vandaag harmonisch te ontwikkelen, n.l. door het gebouw te doen beantwoorden aan eisen, die in mijn jeugd bepaald niet werden gesteld, doch thans algemeen worden aanvaard: blijheid en rust'.⁸ Het huidige kunstwerk boven de ingang hoort van oorsprong op een ander gebouw thuis en het is in 2008 op deze plek herplaatst.⁹

Typologische waarde: traditie

Eind jaren 50 zijn veel onderwijsvernieuwingen doorgevoerd. Het niet meer passief volgen van onderwijs, maar zelfwerkzaamheid, verantwoordelijkheid en vrije expressie gaan een rol spelen. Klaslokalen moesten worden berekend op een opstelling in groepjes in plaats van rijen en individuele werkplekken moesten worden ingepast, maar na de bouw werd al snel geconcludeerd dat aan dit schoolgebouw geen ingrijpende onderwijsvernieuwingsgedachten ten grondslag lagen. Wel was er met de ontwikkelende technologie veel aandacht voor verlichting, akoestiek en ventilatie. Tuimelramen waren toegepast voor een optimale ventilatie en grote vensterpartijen voor een goede daglichttoetreding. Deze ingrepen waren in de bouwperiode inmiddels wel gangbaar. De vernieuwingen zouden een te grote impact op het bouwbudget hebben en zodoende werd er bijvoorbeeld gekozen om de aula en gymzaal als vanouds toch te combineren in plaats van te gaan voor twee aparte ruimten. Elffers heeft deze keuze altijd betreurd.¹⁰ Het is een kwalitatief goed schoolgebouw dat ontworpen is voorafgaand aan de grote stroom aan ontwikkelingen uit de jaren 50 en 60.

Gaafheid en herkenbaarheid: hoofdzet en afleesbaarheid

Het schoolgebouw is (vrij snel) na de oplevering drie keer uitgebreid: met een gymzaal haaks op het hoofdgebouw

Ansichtkaart van 't Groen (Collectie Stadsarchief Vlaardingen, T-482/49).

(1961-1963), met een drielaags vleugel en aanbouw met kantine (1970) en met een lerarenkamer, studieruimte en schoolplein (1998). De eerste twee verbouwingen/uitbreidingen (ontworpen door Elffers) zijn in dezelfde vormtaal ontworpen en vormen hierdoor een architectonische eenheid. De laatste uitbreiding is afwijkend wat betreft vormtaal, materiaalgebruik en detaillering. De ingreep in de bestaande bebouwing is eveneens een aantasting van het geheel.¹¹ Ander verlies van het originele ontwerp zit in aanpassing van elementen. De karakteristieke tuimelramen zijn vervangen door schuiframen in een andere kleur, houten panelen in de kozijnen en betegelde vensterbanken zijn vervangen door kwalitatief mindere varianten. Toegevoegd zijn branddeuren, een lift, verlaagde plafonds en lambriseringen.¹²

Leermonument

Hoewel de originele inpassing in het stedenbouwkundige idee van Van Tijen niet goed meer zichtbaar is (door het

bebouwen van het open grasveld), is de hoofdopzet nog wel aanwezig. Het Groen van Prinsterer Lyceum was, zoals gezegd, de eerste school die architect Elffers ontwierp. In latere ontwerpen heeft hij meer moderne ideeën voor het onderwijs verwerkt en is hij voorbereid op latere uitbreidingen. Het schoolgebouw is geen toonbeeld van vernieuwing, maar juist een goed voorbeeld van een tra-

Leerlingen van 't Groen in de gymzaal (Collectie Stadsarchief Vlaardingen, T-482/43).

ditionele standaardschool. Er zijn veel ingrepen gedaan en helaas is het originele kleurenschema niet meer intact. Het schoolgebouw is geen toppunt van vernieuwing in de naoorlogse architectuur, maar moet gezien worden als een startpunt. De opzet en architectuur doen begrijpen hoe het onderwijs zich zal gaan ontwikkelen en hoe dit ontwerpogaven waren waarmee geworsteld werd.

Noten

¹ <https://www.monumenten.nl/monumenten-overzicht/wederopbouw-in-nederland-1940-1965/monumenten-uit-de-wederopbouwperiode> (06-07-2020)

² <https://historiek.net/guillaume-groen-van-prinsterer-biografie/126351/> (10-06-2020)

Leerlingen van 't Groen in de klas (Collectie Stadsarchief Vlaardingen, T-482/49).

³ W. Van Tijen, *Vlaardingen op en over de scheidslijn. Toelichting op het plan voor de uitbreiding en sanering van de gemeente Vlaardingen*, 1950.

⁴ Steenhuis stedenbouw/landschap, *Groen van Prinsterer Lyceum te Vlaardingen. Nader onderzoek in verband met de aanwijzing als rijksmonument in de top-100 van wederopbouwarchitectuur*, 2009, p. 14.

⁵ Steenhuis stedenbouw/landschap 2009 (zie noot 4), p. 14.

⁶ Steenhuis stedenbouw/landschap 2009 (zie noot 4), p. 14.

⁷ Steenhuis stedenbouw/landschap 2009 (zie noot 4), p. 11.

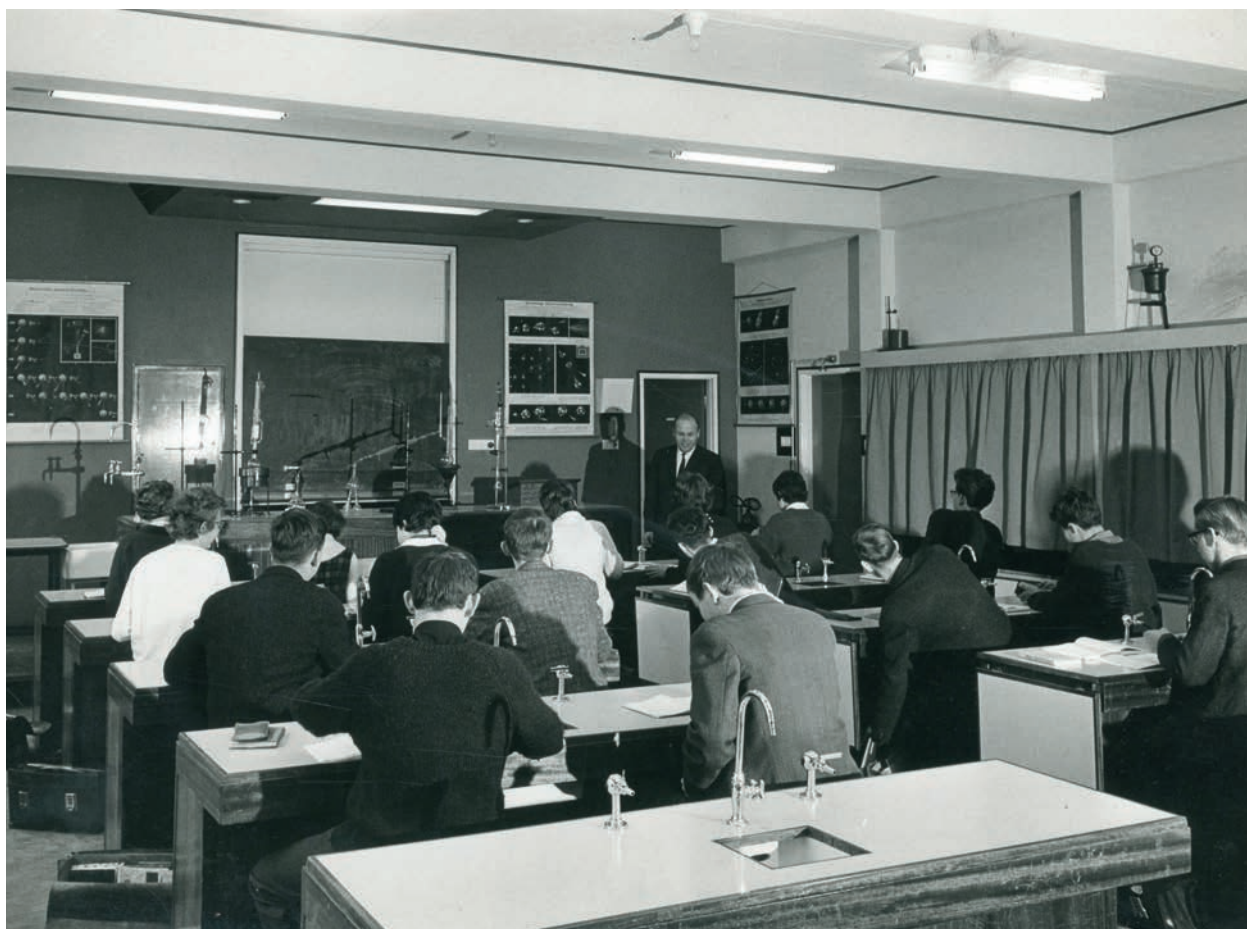
⁸ C. Elffers, 'Groen van Prinsterer Lyceum te Vlaardingen' in: *Bouwkundig Weekblad* 75 1957, pp. 475-479.

⁹ <https://monumentenregister.cultureelerfgoed.nl/monumenten/530938> (06-07-2020)

¹⁰ Steenhuis stedenbouw/landschap 2009 (zie noot 4), pp. 14-15.

¹¹ Steenhuis stedenbouw/landschap 2009 (zie noot 4), pp. 9-11.

¹² Steenhuis stedenbouw/landschap 2009 (zie noot 4), p. 9.

Schoolgebouwen **van vroeger**

Ron Hoekstra,
lid stichting Erfgoed Vlaardingen

Iedereen heeft op enig moment op school gezeten. Dat kan een kleuter-, lagere- of voortgezette school zijn geweest of een school voor beroepsonderwijs. Daar zitten herinneringen aan vast.

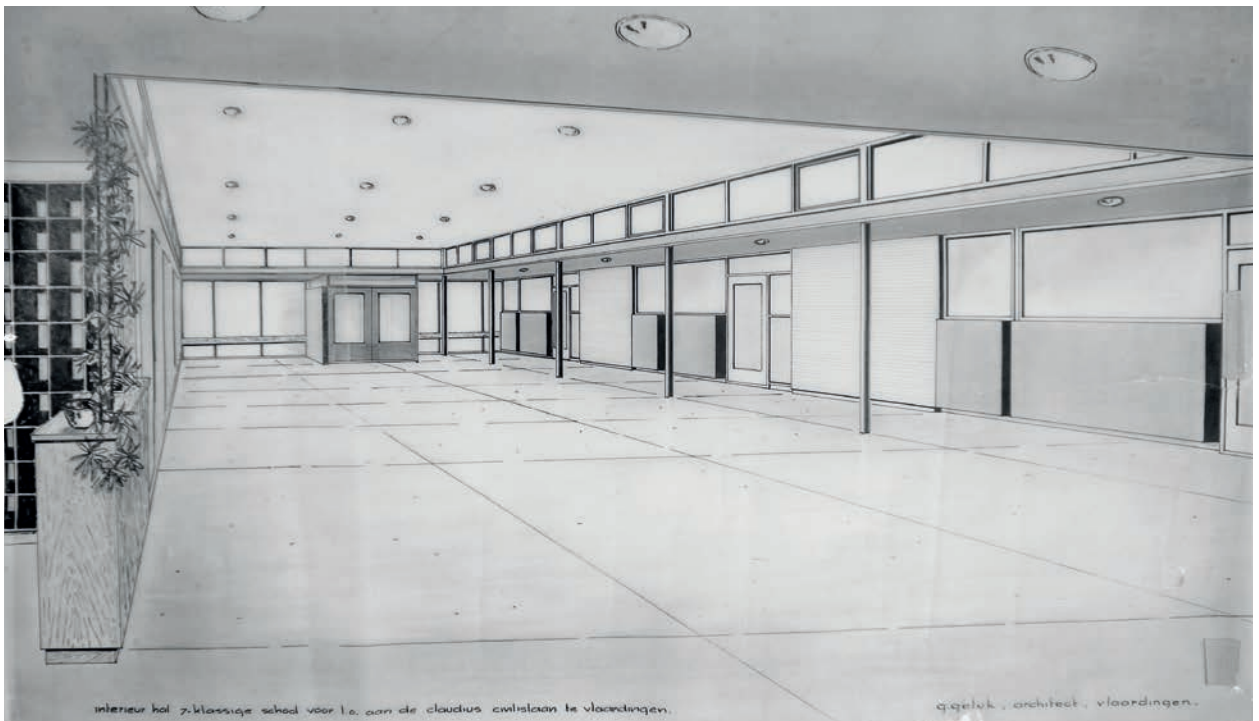
"Ach zou die oude school er nog wel zijn, kastanjabomen op het plein?", zong cabaretgroep Don Quishocking in 1974 over de oude school.

Schoolgebouwen van vroeger, zijn ze er nog in Vlaardingen? Het hangt er vanaf hoe lang geleden je op school bent gegaan. Schoolgebouwen hebben niet het eeuwige

leven en ze zijn zelden monumenten. Het zijn functionele gebouwen bestemd voor het speciale gebruik en niet gebouwd voor de eeuwigheid.

De ontwikkelingen in het onderwijs zijn bepalend voor de vorm en de indeling van het gebouw. Vroeger was het een robuust gebouw met een rij kleine lokalen voor veel kinderen in houten banken. Het lokaal als een kerker met elk een eigen deur, hoge ramen, een fonteintje, een schoolbord, een podium voor meester of juf en een kachel in de hoek. Er was een lange gang met een rij toiletten, direct vanaf de gang bereikbaar. Er werd streng klassikaal lesgegeven in een compact gebouw, soms met een verdieping, een hal en een trappenhuis.

Interieurtekening school Claudius Civilistraat (GelukTreur niet)

In de Willem Beukelszoonstraat staat nog zo'n oude school, maar die is verbouwd tot woningen (zie hierna bij 'bijzondere verbouwingen'). Er zijn nog andere oude schoolgebouwen in Vlaardingingen die niet als zodanig herkenbaar zijn, behalve door een bord of gevelsteen: Markt 47 en Schoolstraat 15.

Het nog in gebruik zijnde schoolgebouw aan de Chrysantstraat 7 is negentig jaar oud en school A in de Groen van Prinstererstraat 91 (niet meer in gebruik) dateert – in zijn oorspronkelijke vorm – van 1882/1883. Verdwenen zijn onder meer de scholen aan de Hofjesstraat, Wilhelminastraat, Stationsstraat, Zomerstraat, Oosterstraat....

Als het onderwijs verandert naar kleinere klassen en er meer variatie in vakken en lessen, individualisering, meer didactiek en pedagogiek en meer vrijheid voor leerlingen komt, dan worden de oude gebouwen minder bruikbaar. Dan worden de scholen anders gebouwd; meer bij-ruimten en nissen, meer ingangen en ook een andere meubilering. De rijen banken verdwijnen en de tafels en losse stoelen komen in gebruik. Veel oude schoolgebouwen

worden gesloopt en veel nieuwe worden gebouwd. Als Vlaardingingen vanaf de jaren vijftig en vooral na 1960 een groeigemeente is geworden, groeit het aantal huizen en voorzieningen en dan komen er ook scholen in de nieuwe wijken.

Bouw in de Westwijk en elders

Neem de Westwijk die gebouwd is tussen 1954 en 1970 met vier aparte buurten. Daar komen in elke buurt ten minste twee lagere scholen en twee kleuterscholen. Omdat dat snel gerealiseerd moest worden, wordt het een soort seriebouw, meestal ontworpen – in samenwerking met de stedenbouwkundige Van Tijen – door het Architectenbureau Geluk (het latere GelukTreurniet Architecten) uit Vlaardingingen. Er staan/stonden in de Westwijk zeven door Gilles Geluk ontworpen scholen. Het schoolgebouw werd opgevat als een samenstel van twee soorten eenheden in een u-vorm; de lokalengroep, de hal en nevenruimten.

| School Kamerling Onnesstraat (GelukTreurniet)

Voorgevel school Willem Beukelszoonstraat, voor de verbouwing (GelukTreurniet).

Door de gangen langs de lokalen tegen de hal te projecteren, bespaarde men niet alleen buiten-geveloppervlak, maar breidde men ook de halruimte met de gangruimte uit. De nieuwbouw stond o.a. aan de Kamerlingh Onnesstraat, de Claudius Civilislaan en de Prof. Teldersstraat. Het waren goede, degelijke, vernuftig ontworpen en snel gebouwde objecten. Het concept voor deze gebouwen is opnieuw gebruikt in Holy-Zuid. In Holy-Noord is hiervan afgeweken. Het aantal huizen en dus het aantal kinderen maakte het noodzakelijk grotere scholen te hebben met nog meer variatie. Tussen de hoogbouw van de Hoofdstedenbuurt komen gebouwen met een verdieping en in de Hoevenbuurt en de Kruidenbuurt in paviljoenvorm.

De schaalvergroting van het onderwijs laat zich gelden en ook de behoefte aan nog meer flexibiliteit in ruimte en gebruik speelt een rol. De samenvoeging van kleuter- en lager onderwijs tot basisscholen in 1985 en later de ver-

binding met de peuterscholen en de kinderopvang heeft opnieuw verandering in de scholenbouw opgeleverd. Het onderwijs is geen stilstaand water; het stroomt!

Blijft de vraag hoe het nu is met al die schoolgebouwen van vroeger?

De meeste zijn er niet meer: vervangen, verbouwd of compleet verdwenen. Op enkele plekken zijn nieuwe scholen gebouwd. De omlooptijd voor een schoolgebouw blijkt ongeveer veertig jaar te zijn. Dat geldt zeker voor scholen voor beroepsonderwijs. Waar staat nog een Ambachtsschool, Huishoudschool of HBS? Dan is het opmerkelijk dat het Gemeentelijk Lyceum (nu VOS), de Sint Jozefmavo en het Groen van Prinstererlyceum er nog wel staan. Ze zijn wel verbouwd, uitgebreid en veranderd.

Erfgoed

Een klein aantal schoolgebouwen rekenen we tot ons 'erfgoed'. Het pand van 't Groen aan de Rotterdamseweg 55 is een Rijksmonument. Het staat er al 65 jaar. De openbare

school in de Groen van Prinstererstraat 91 is voorbestemd een Gemeentelijk monument te worden. Er zijn plannen voor de verbouwing. (Foto)

Het gebouw Chrysantstraat 7 (vroeger Mr. J. Terpstra-school, later 't Ambacht) is een beeldbepalend pand. Net als het Gemeentelyceum, Claudius Civilislaan 41; de Schoolturnzaal aan de Cornelis Houtmanstraat 1; de voormalige school en later de huisvesting van het Rode Kruis in de Emmastraat 40; de Stadsschool aan de Markt 47; de Dr. J. Th. Vissersschool, Plein Emaus 2; het Oude Schoolhuis in de Schoolstraat 15-19 en de voormalige Christelijke Bewaarschool in de Thorbeckestraat 1 (nog in gebruik voor kinderopvang).

We koesteren dit erfgoed zolang het kan.

Bijzondere verbouwingen

Het robuuste gebouw aan de **Willem Beukelszoonstraat** is in 1916/1920 gebouwd als nieuwbouw voor school D, met twaalf lokalen. De architect was directeur van Gemeentewerken L.H.E. van Hylckama Vlieg.

Voorgevel school Willem Beukelszoonstraat, na de verbouwing (GelukTreurniet).

In 1921 kwam er een vleugel bij om zo ruimte te hebben voor twee scholen voor glo en drie klassen kopschool voor ulo. Het heeft lang dienst gedaan als school voor voortgezet onderwijs en het onderkomen voor de middelbare detailhandelsschool Beneden Maas en later voor het Plaatselijk Educatief Centrum (PEC) en het Albeda College.

Het is later verworden tot een 'afvoerputje' voor bestemmingen die niet elders in de stad onder te brengen waren. Dat laat sporen achter!

Het interieur is rijk aan art-deco details, maar die waren vaak weggewerkt achter betimmeringen en systeemplafonds. Het bureau GelukTreurniet Architecten heeft plannen gemaakt voor een transformatie naar een gebouw met een woonfunctie. Dat plan is uitgevoerd en de oplevering heeft in 2013 plaatsgevonden. Het is nu een prachtig gebouw met 24 appartementen voor mensen

met een licht verstandelijke beperking. Er zijn zogenoemde trepunten, terrassen, een grote binnentuin en andere voorzieningen.

Dan zijn er nog enkele schoolgebouwen die er als pand nog zijn, maar waarvan de bestemming nog open is of er zijn voornemens of plannen voor een verbouwing tot woningen.

De **Dr. J. Th. de Visserschool** aan het Plein Emaus 2, die dateert van 1926, is vanaf 1980 in gebruik geweest als kantoor van Opel Van der Kooij. Het staat nu leeg en verkeert in slechte staat. Er zijn plannen voor een transformatie tot woningen met of zonder behoud van het karakteristieke van het pand, maar sloop behoort ook tot de mogelijkheden.

De **Van Hogendorpschool** (later – vanwege het ontbre-

ken van school Willem Beukelszoonstraat, na de verbouwing (GelukTreurniet).

ken van gangen – De doorloper, het Prisma en de Globe), is verkocht en daar komen zogeheten kluswoningen in. Leuk oud detail: de architect had bedacht dat de kleuters korte beentjes hebben, dus de trap treden in het kleuterdeel waren half zo hoog.

De voormalige **Juliana van Stolbergschool** aan de Groen van Prinstererstraat zal worden getransformeerd tot een woongebouw met eigentijdse hofjeswoningen. Architect Jesse Treurniet van Treurniet Architectuur in Vlaardingen heeft het plan ontworpen in opdracht van HDP Real Estate in Vlaardingen. Met de herbesteding van het gebouw wordt de waarde ervan versterkt en verduurzaam. De uitwerking van het plan is momenteel nog in ontwikkeling.

Het bureau GelukTreurniet Architecten was veel eerder betrokken bij vervanging van het oude pand van de **Erasmuschool** aan het Westnieuwland. Als een voorbeeld van een bijzonder, flexibel ontwerp op een moeilijke locatie is het vermeldenswaard. Die locatie is de hoek van de Vondelstraat en de Burg. Pruisssingel, met als bestemming woningen plus een school. Het gaat om een negen-klassige basisschool en 35 ouderenwoningen in een stadsvernieuwingsgebied. De opdrachtgevers waren de gemeente Vlaardingen en Patrimonium's Woningen. De oude ontwerpprincipes voldeden niet meer aan de actuele eisen en de locatie gaf zowel beperkingen als kansen. De woningen aan de Burg. Pruisssingel vormen een geluidswal voor de achterliggende school, die in een kwartcirkelvorm gebouwd is. Centraal in het schoolgedeelte is de kwartronde centrale hal met twee lagen lokalen. Deze zijn vanuit de hal bereikbaar door trappen, die ook als zitplaatsen fungeren als de hal gebruikt wordt als auditorium. Het is een bijzonder schoolgebouw verstopt achter een flat, met een verrassend in- en exterieur. De bouw vond plaats in 1989/1990.

Ook vermeldenswaard is de nieuwbouw van de Dr. H. Bavinckschool, **De Bavinck**, even verderop langs de Bmr. Pruisssingel. Een kleurrijke, moderne doos met een hoge functionaliteit.

Schoolnamen

Bij het 'verzamen' van schoolgebouwen kom je ook schoolnamen tegen. Daar zijn wat bijzonderheden opgevallen, die het vermelden waard zijn.

De eerste **gemeentelijke** scholen krijgen letters als aanduiding: A, B, C, D, E, enzovoorts. School A in de Groen van Prinstererstraat staat er dus nog. Die scholen hadden soms bijnamen, zoals Kostelozenschool of Klompenschool.

De scholen van **protestants-christelijke** signatuur zijn oorspronkelijk genoemd naar personen, zoals schoolhoofden (Van Kampenschool en J.R. van der Schaarschool) en staatslieden, dominees en andere theologen (Dr. Abraham Kuyperschool, Jhr. mr. A.F. de Savornin Lohmanschool, Dr. H. Bavincschool en Ds. J.D. de Stopelaarschool). Let wel: compleet met titulatuur en voorletters of voornaam. Ook namen van het Koninklijk Huis of de Oranje-familie zijn gebruikelijk (Prinses Juliana, Louise

De voormalige Juliana van Stolberg school aan de Groen van Prinstererstraat (Foto Boer. Collectie Stadsarchief Vlaardingen, T-196-008).

de Coligny). Sommige namen, zoals Van Kampen en Bavinck hebben het lang volgehouden, tot vandaag aan toe.

Rooms-katholieke scholen krijgen vooral namen van heiligen, priesters of pausen (St. Willibrordus school, Don Boscoschool, Roncallischool).

Bij het **openbaar onderwijs** zijn vaak namen van personen gebruikt uit de wetenschap en het onderwijs (Hugo de Groot school, Jan Ligtharts school, Theo Thijssens school, Erasmusschool). Soms heet de school naar de straat of de wijk waar deze staat. (Prins Hendriks school, Wielewaalschool, Meidoorn school).

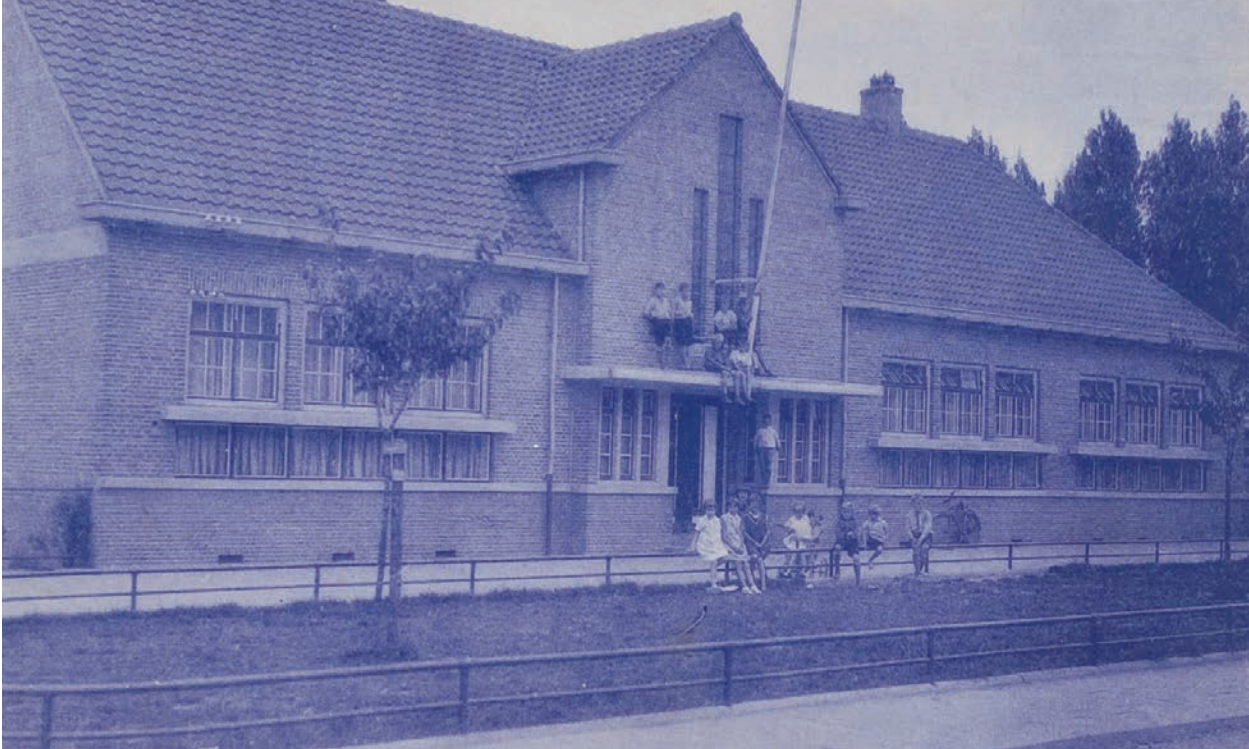
Opvallend is dat na verloop van jaren de namen veranderen. Ten eerste verdwijnt vaak de toevoeging 'school'. Het wordt gewoon Bavinck, Erasmus, Van Kampen, Johannes

Boven: De Erasmusschool, hoek Vondelstraat/Burgemeester Pruisssingel (GelukTreurniet).

Onder: Interieur van de Erasmusschool, hoek Vondelstraat/Burgemeester Pruisssingel (GelukTreurniet).

Ansichtkaart van de nu negentig jaar oude Mr. J. Terpstra-school aan de Chrysantstraat, die sinds 1984 't Ambacht heet (Collectie Stadsarchief Vlaardingen, T-101-003).

Calvijn. Er komen ludiekere, meer voor kinderen aansprekende namen, zoals De Speel-Werkhoeve en De Doorloper. Dat was al de gewoonte bij de naamgeving van kleuterscholen: Jip en Janneke of Dikkertje Dap. De openbare kleuterscholen kregen bijna alle een bloemen- of vogelnaam, zoals De Klaproos, De Boterbloem, De Grutto en Het Roodborstje). Aparte vermelding is de naam van de school voor buitengewoon onderwijs waard: Ericaschool.

De Wet op het basisonderwijs in 1985 betekende de samenvoeging van het kleuter- en lager onderwijs, waardoor er nieuwe namen voor de basisscholen kwamen. Daarbij valt op dat in een aantal gevallen de naam van de lagere school blijft bestaan, waarbij de 'grote' school dus de overhand kreeg.

Nieuwe namen zijn bijvoorbeeld: de Zuidbuurt, de Beukenhof, het Palet, de Boemerang, de Kring, de Singel en de Hoeksteen.

Bij het protestants-christelijke onderwijs ontstaat een reeks namen die door zinnebeelden te gebruiken een sa-

menhang vertoont, zoals 't Kompas, de Ark, het Anker, het Visnet, het Mozaïek en de Schakel.

Als later door schaalvergroting of daling van het aantal leerlingen fusies, opheffingen én nieuwe locaties ontstaan, komen er opnieuw nieuwe namen: de Wereldwijzer, het Prisma, de Regenboog, de Avonturijn en het Christal. Wat ook opvalt is dat de schoolnamen in het voortgezet onderwijs steeds korter worden: 't Groen, VOS, Lentiz.

Schoolnamen van nu zijn soms traditioneel, maar vooral zoveel mogelijk modern en aansprekend. Elke school heeft zijn eigen naam, logo, imago en bekendheid.

Tot slot: door het lezen van deze informatie kan de herinnering aan de oude school weer even opduiken. Veel plezier ermee!

[N.B. Als er voor u geen bekende schoolnaam is genoemd: excuses. Het is geen totaaloverzicht van alle namen geworden.]

Je bent nooit te oud, of te jong, om (van) te leren

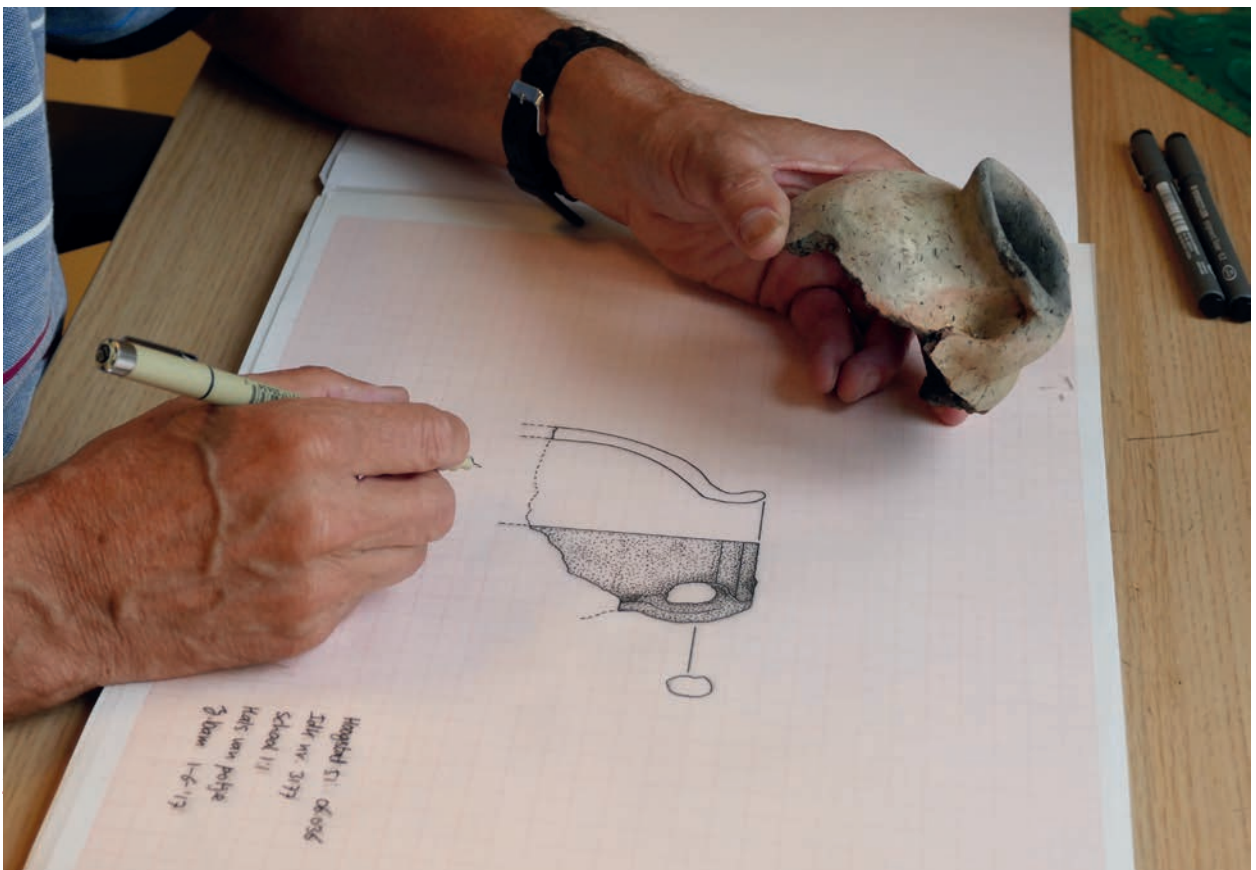
Carolien Van Loon,
archeoloog, gemeente Vlaardingen

(met fijne bijdragen van Hjalmar Teunissen,
medewerker beeld en geluid Stadsarchief,
gemeente Vlaardingen)

Op het moment dat ik dit schrijf, buigen jongeren zich online over toetsen en werkstukken. Voor velen een zware periode die niet snel genoeg voorbij kan gaan. Het verbaasde mij dan ook niet, dat ik mijn nichtje van 14 hoorde zuchten: 'Pff, gelukkig is het bijna vakantie. Nog drie jaar en ik ben eindelijk van dat studeren af!'. Op dat moment had ik het hart niet om haar te vertellen dat ze het bij het verkeerde eind had. Als volwassene ontdek je immers al snel: Leren doe je je hele leven.

Bij de gemeente lopen er een paar gekken rond... mensen die gek zijn op kunst, verhalen, oude geschriften, monumenten, archeologie, foto's...noem maar op! In het team Kunst, Cultuur en Erfgoed bundelen deze ambtenaren

Vrijwilliger Jan tekent een Romeins potje dat in de jaren 90 gevonden is ter hoogte van bedrijventerrein Hoogstad (Foto: Archeologische collectie gemeente Vlaardingen).

Brugklassers zoeken archeologische vondsten uit op het depot tijdens Culture Candy 2017 (Foto: Archeologische collectie gemeente Vlaardingen).

hun krachten met die van een fantastische groep vrijwilligers. Voor velen van hen is het zorgen voor en delen van erfgoed en kunst veel meer dan werk. Het is een passie.

Op werkdagen vind je deze enthousiastelingen op het stadskantoor aan het Westnieuwland, het Stadsarchief aan het Plein Emaus, het Archeologisch & Bouwhistorisch depot aan de Waalstraat of op bezoek bij een van de partners in de stad. Want veel Vlaardingers hebben een hart voor kunst en erfgoed. Talrijke grote en kleine verenigingen en stichtingen in Vlaardingen gaan er dagelijks actief mee aan de slag en moedigen het gebruik ervan aan.

Houden van

Het enthousiasme en de bevoegenheid straalt van al deze mensen af. Je kunt er niet naast kijken. Maar mocht dat per ongeluk toch gebeuren, dan blijkt het wel uit de verhalen die ze vertellen. Want ja, het liefst delen zij hun pas-

sie met de hele wereld. Ik heb ontdekt dat die geestdrift heel besmettelijk is en ook broodnodig bij het delen van kunst en erfgoed. Mijn eigen gezin is daardoor al vaak getroffen. Het 'dit is super interessant en leuk-virus' is zo hardnekkig dat niemand op dat moment naar huis wil én de kinderen maanden later nog aan vrienden uitleggen wat ze geleerd hebben.

Ook het team Kunst, Cultuur en Erfgoed, of kortweg KCE, besmet graag mensen met dit virus. In 2019 maakte het team dat extra duidelijk met zijn missie:

Met hart voor ons vak stimuleren we het gebruik van Vlaardings(e) kunst, cultuur en erfgoed.

Het streven is om iedereen bij kunst, cultuur en erfgoed te betrekken en ervan te laten genieten. Dat is mooi gezegd, maar hoe zet je dat om in de praktijk? Je kunt mensen niet over één kam scheren en met passie alleen bereik je zo'n missie niet. Daarom wordt kennis en ervaring van de teamleden en van anderen gemengd met een gezonde portie boerenverstand, veel enthousiasme én een open

blik op de wereld. Nieuwe ontwikkelingen en trends worden in de gaten gehouden, wat niet wil zeggen dat er voortdurend vernieuwing gezocht moet worden.

Samen sterk

In de eerste plaats steunt het team erfgoed-, kunst- en cultuurprojecten die in de stad ontstaan. Soms gebeurt dit met een financieel duwtje in de rug door een subsidie toe te kennen. Nog vaker denken en werken de teamleden mee aan tentoonstellingen, lezingen, workshops...

Een mooi voorbeeld daarvan zijn de tentoonstellingen 'Als de lichtjes weer eens branden gaan' en 'Vlaardingen bevrijd', die Museum Vlaardingen samen met Streekmuseum Jan Anderson in de zomer van 2020 organiseerde.

Fanatiek op zoek naar zaden in een grondmonster tijdens de Nationale Archeologiedagen in 2018 (Foto: Archeologische collectie gemeente Vlaardingen).

Foto's en bonnetjes uit de oorlog verhuisden van het Stadsarchief Vlaardingen naar de exposities. De teamleden zorgden ook voor extra informatie, schreven artikelen, hielpen filmmateriaal tonen en leverden een video-interview met de laatst levende bevrijder van Vlaardingen.

De brugklascultuurdag Culture Candy is ook een van die projecten en een van mijn favorieten. Al tien jaar lang slaan cultuur- en erfgoedinstellingen de handen ineen en zetten ze hun deuren wagenwijd open voor alle brugklasers uit Vlaardingen. Het is een waar feest met meer dan duizend jongeren die genieten van workshops en voorstellingen. Naast een financiële bijdrage steunt het team dit project door te helpen met de voorbereiding en door zelf workshops aan te bieden.

Jong geleerd

Het team KCE vindt het heel belangrijk dat kinderen en jongeren erfgoed en kunst zelf kunnen ontdekken en on-

derzoeken. Beiden helpen om allerlei verbanden te leggen tussen de wereld van vroeger, het nu en de toekomst. Ze geven ons houvast en zijn een veilig vertrekpunt om de rest van de wereld te ontdekken. Voor de docent geldt: erfgoed betrekken in jouw les is bijna altijd mogelijk, ongeacht de leeftijd van de kinderen of het thema waarmee je werkt.

Natuurlijk betrek je een 13-jarige niet op dezelfde manier als een 5-jarige, maar het is allebei mogelijk. Als kleuters bijvoorbeeld over beroepen leren, waarom zou je dan niet een archeoloog uitnodigen in de klas?! De kleine hummeltjes leren via hun zintuigen en hebben vaak tonnen fantasie en energie. Met je werkuitrusting, een echte oude munt, knikker, scherf en bot kom je al een heel eind. Het is fantastisch om te zien hoe kleuters samen met een echte archeoloog in volle uitrusting door de klas stappen: Elk kind met denkbeeldige laarzen aan, helm, schop en rugzak op zoek naar die onzichtbare schatten, botten en potjes...die ze nadien ook echt mogen vastpakken!

Wat kinderen en jongeren in de klas kunnen leren, leren ze misschien nog wel sneller in een totaal andere omgeving. Een schoolreisje of een dagje uit met ouders of grootouders herinneren mijn eigen kinderen zich vaak erg lang. Het team KCE is zich daar ook goed van bewust. Scholen zijn welkom om een bezoek te brengen aan het depot of het Stadsarchief. Het team organiseert ook activiteiten tijdens de Nationale Archeologiedagen en Open Monumentendag. Ik kan je verzekeren, 9-jarigen hebben soms een bewonderenswaardig groot doorzettingsvermogen zodra ze op zoek gaan naar kleine zaadjes in een grondmonster of naar tweeduizend jaar oude vondsten in een grote berg aarde.

Online en in levende lijve

Jong geleerd, is dan wel oud gedaan, maar ook als volwassene leer je doorlopend nieuwe dingen. De fijnste leermomenten ervaar je als iets jouw interesse prikkelt of toevallig de aandacht trekt. Met de website, facebook en twitterpagina's van Geschiedenis van Vlaardingen

biedt het team KCE iedereen de mogelijkheid om waar en wanneer je maar wilt zelf op onderzoek te gaan in de Vlaardingse erfgoed- en kunstcollecties. Op de site vind je meer dan 300 verhalen en 10.000 collectiestukken, van oude foto's en kaarten tot archeologische vondsten, monumenten en kunst in de openbare ruimte.

De online collecties brengen herinneringen naar boven en bezoekers delen die met het team en andere lezers. Veel mensen genieten ervan om op de website foto's te zoeken van hun straat of familie. Het delen van de collecties stimuleert om zelf goed zorg te dragen voor het erfgoed dat zij in bezit hebben. Regelmatig krijgt het team vragen over zulke stukjes erfgoed, meldingen van archeologische vondsten en worden stukken geschonken aan de gemeentelijke collecties om daar goed beheerd te worden.

Hoewel de digitale wereld het Vlaardingse erfgoed en de Vlaardingse kunst in onze eigen huiskamer kan brengen, gaat er niets boven het echte spul. Daarom stelt het team het archeologisch & bouwhistorisch depot en het Stadsarchief open voor vrijwilligers en bezoekers. Soms kan je er gewoon binnenlopen, maar na een afspraak word je zeker met open armen ontvangen. De teamleden en vrijwilligers doen hun uiterste best om vragen te beantwoorden en jou te helpen. Een vraag die recent bij het Stadsarchief binnen kwam, illustreert dit prachtig.

Een bijzonder verhaal

Een nabestaande van ene Jos van Campen, geen Vlaardinger, schenkt een Delftsblauw wandbord aan Museum Vlaardingen. Op het bord zien we: een schoolgebouw, Rode Kruis-vlag, de vermelding 'Vlaardingen' en 'I.K.B. 1945'. Op de achterkant staat 'Aangeboden aan J. van Campen, uit dankbare erkentelijkheid door het Dagelijksch Bestuur I.K.B. Vlaardingen 1945'. Wat is er nu precies gebeurd in dat schoolgebouw? Waarom hangt de vlag van het Rode Kruis in top? En welk schoolgebouw is het?

3e Bierslootsteeg, buurtfeest

Vervaardiger: Onbekend (fotograaf)
Afmetingen: 13 cm x 18 cm
Techniek: foto, zwart/wit
Datering: 1913
Iconografie: Bierslootsteeg, 3e Centrum

Algemeen

Kaart

Details

Info

Buurtfeest i.v.m. 100 jaar Koninkrijk in de 3e Bierslootsteeg. Een groep kinderen en volwassenen poseert voor de fotograaf in 1913.

Reacties

M.A. de Ligt

Ben 30 mei 1925 in Vlaardingen geboren en een paar maanden later gemigreerd naar Rotterdam. Weet nog wel dat mijn "opoe" in een van de Bierslootstegen woonde. Haar naam was weduwe Ovcersluizen en was eerder getrouwd geweest met Drop. Diens broer is omstreeks 1890 naar Z. Afrika gegaan om met Kruger te vechten. Heb lang geleden in Durban nog contact gehad met een nazaat genaamd Maarten Drop. Grappig want mijn moeder heette Maartje dus die voornaam is meeverhuisd!

Reageren

Linkerpagina: Een foto van een buurtfeest in 1913 levert een leuke reactie op van een bezoeker van de website Geschiedenis van Vlaardingen.

Een Delftsblauw gedenkbord aangeboden aan J. van Campen (Collectie Museum Vlaardingen).

De teamleden bij het Stadsarchief zien dat de school wel erg lijkt op School C, de latere Jan Ligthartschool. Een blik in de Topografisch-Historische Atlas bevestigt dat. Deze school stond tot de jaren 80 recht tegenover het Stadsarchief. De afkorting I.K.B. staat voor Interkerkelijk Bureau Vlaardingen, een samenwerkingsverband van de Vlaardingse kerken. Dat bureau zamelde geld in en probeerde

Bij het beschreven onderzoek bleek dat het Stadsarchief al in de jaren 80 deze foto maakte van een soortgelijk bord. Uit de verschillen met het J. van Campen-bord, blijkt dat deze bordes met de hand werden gemaakt Collectie Stadsarchief Vlaardingen, T-447-162).

hiermee tijdens de Hongerwinter voedsel te kopen voor de kinderen die er het slechtst aan toe waren.

School C was echter de hele oorlog gevorderd door de Duitsers en dus zeker geen uitdeelpost voor eten. Waarom staat de school dan toch prominent op het bord? Gelukkig biedt de bibliotheek van het Stadsarchief uitkomst. School C blijkt direct na de Bevrijding dienst te doen als noodziekenhuis. In dat gebouw verpleegde het Rode Kruis hongeroedeempatiënten. Van hieruit stuurde het

I.K.B. ook Vlaardingse ondervoede kinderen naar gebieden in Nederland waar voldoende voedsel was.

Het Rode Kruis kreeg verder hulp van het 'Medical Feeding Team 3'. Deze studenten kwamen op dinsdag 8 mei vanuit Breda naar Vlaardingen. Dat levert een aanknopingspunt om te speuren in het archief van de Transport-colonne Nederlandse Rode Kruis, afdeling Vlaardingen. Daarin zit een overzicht van de leden, mét de vermelding van Jos van Campen! Er is zelfs een foto waarop hij staat. Drie maanden zou Jos in Vlaardingen blijven. Bij zijn afscheid kreeg hij het Delfts blauwe bord mee. Hij heeft het zijn hele leven zorgvuldig bewaard en het is nu, 75 jaar na dato, weer volledig geïdentificeerd.

Een tevreden gevoel

Het doet wat met een mens om buiten te stappen met een mooi verhaal en een ervaring rijker. Dat geldt ook voor de teamleden. De verschillende contacten met bezoekers zijn voor het team KCE ontzettend waardevol. Dankzij die vragen, de ervaring en kennis die gedeeld wordt, leert het team zijn eigen collecties nog beter kennen en komen nieuwe en oude verhalen over Vlaardingen en haar inwoners boven tafel. Voor het team is het dus duidelijk: leren doe je je hele leven!

Een nogal onbekende foto van het Plein Emaus, met links de op 12 december 1985 gesloopte Jan Lighartschool (voorheen School C) en rechts het voormalige Raadhuis van Vlaardinger-Ambacht dat sinds 1948 in gebruik is als Stadsarchief, circa 1960 (Collectie Stadsarchief Vlaardingen, T-447-19/2).

Boekbespreking

Vier Heerlijke Herenhuizen

De zogenaamde dokterswoningen aan de Hoflaan bestaan dit jaar 125 jaar. Arie de Klerk, bewoner van een van die woningen, schreef daarover een alleraardigst boekje. De huizen vormen een markant stukje Vlaardingen. In 2001 is het huizenblok aangewezen als gemeentelijk monument. Het boekje toont ook de overgang van de eertijds lommerrijke oprijlaan naar het Hof, naar de verkeersader die het nu is. Het boekje beschrijft de ontwikkeling van het wooncomfort vanaf het begin van de twintigste eeuw, toen de huizen verlicht werden met kolen-gas, verwarmd werden met kolenge-stookte kachels en de bewoners voor het wassen en scheren waren aangewezen op een lampetkan, omdat de vaste wastafel nog niet in zwang was, laat staan het gebruik van een douche. De bewoners behoorden tot de bovenlaag van de Vlaardingse

bevolking, bewoners die zich de jaarhuur van gemiddeld, omgerekend iets meer dan 250 euro konden veroorloven en daarnaast de kosten van het nodige huispersoneel. De gewone man en vrouw betaalden in die tijd al gauw 50 euro, voor een klein huisje, dat dan niet eens aan de straat stond. De woningen werden gebouwd door de firma Gebroeders Kijne, die een belangrijke rol speelde in het huisvesten van de Vlaardingse bevolking.

Veel bewoners woonden maar kort in deze, in aanvang huurwoningen, en allicht had dat te maken met het lawaai van de toenmalige scheepswerf 's Lands Welvaren van I.S. Figee aan de overkant van het water. Een aantal van de eerste bewoners had in Vlaardingen hun bedrijf, waaronder enkelen uit de wereld van de visserij en aanverwante beroepen, zoals J.H. van Raalt van de gelijkna-

mige Handelsmaatschappij, G.M. den Hartogh, koopman in hoepels, de reder R. Ommering en de 21-jarige Jan Maurits Hummelinck, de latere directeur van de melkfabriek Hollandia. De auteur staat ook stil bij de lotgevallen van de joodse familie Katan, destijds woonachtig op nr. 37.

De naam dokterswoningen is waarschijnlijk ontstaan in de periode 1953-1973, toen in elk van de huizen, inmiddels koopwoningen, een dokterspraktijk was gevestigd. Onder die doktoren passeren bekende namen de revue zoals: huisarts Warmolts, tandarts Wierper en de kinderarts Mw. Van Driest en haar echtgenoot de longarts Frans de Stoppelaar. In de huizen woonden ook enkele hoge ambtenaren, waaronder gemeentesecretaris Evelein, gemeenteaccountant Sparrius en de opeenvolgende ontvangers der Rijksbelastingen, die kantoor hielden aan de Westhavenkade. Alles bij elkaar geeft het boek een aardig tijdsbeeld van Vlaardingen rond het begin van de twintigste eeuw.

Het boek telt 60 pagina's, is rijk geïllustreerd en het is nog te koop bij Museum Vlaardingen en Streekmuseum Jan Anderson.

Ledenactiviteiten

Voor de lezingen worden we nog steeds, net als de hele wereld, geconfronteerd met het Corona virus. Zoals eerder gezegd, houden we rekening met onze vaak kwetsbare leden. Dit heeft tot gevolg dat we de lezing door Jan Anderson in september uitstellen tot een nader te bepalen datum. De uitgestelde Algemene Ledenvergadering gaan we combineren met de lezing van oktober in het Deltahotel. Zie de aankondiging van het bestuur voorin dit Tijd-Schrift. We zullen uiterst voorzichtig moeten zijn, want uw gezondheid staat voor ons voorop. We zullen altijd de voorgeschreven 1,5 meter in acht nemen. In het laatste Tijd-Schrift van dit jaar zullen we verdere informatie geven over de lezingen in het voorjaar van 2021. We proberen u ook op de hoogte te houden op onze website en via de digitale Nieuwsbrief (ontvangt u die niet: geef dan uw email adres door via info@hvv-vlaardingen.nl).

Wij hebben vooralsnog het volgende programma:

- Voor **27 oktober 2020** hebben we Aad den Hoed gevraagd iets te vertellen over het 65-jarige Delta Hotel. Locatie is uiteraard Delta Hotel, Maasboulevard 15, 3133 AK Vlaardingen.

Voorafgaand aan deze lezing zullen we de uitgestelde Algemene Ledenvergadering houden.

Het Delta hotel heeft ons verzekerd dat we hier corona-proof de lezing en de jaarvergadering kunnen houden, alhoewel de capaciteit beperkt zal zijn.

- Met Museum Vlaardingen en de Vrienden van Museum Vlaardingen gaan we een zogenaamd "Pecha Kucha" organiseren. Die wordt nu gehouden op **5 november 2020**. We gaan deze avond nu organiseren in de Stadsgehoorzaal aan de Schiedamseweg 51, 3134 BB Vlaardingen. De aanvang is 20.00

Bij een Pecha Kucha evenement presenteren een aantal deelnemers een diavoorstelling van twintig afbeeldingen in een totale tijd van 6 minuten en 40 seconden. Elke af-

beelding wordt precies 20 seconden getoond. Deze eisen dwingen tot creativiteit en het to the point zijn.

De Pecha Kucha gaat over de geschiedenis van Vlaardingen en iedereen die dat wil mag een presentatie houden. Er zijn al 8 sprekers bekend, maar we hebben nog ruimte voor 4 sprekers, dus heeft u interesse, laat het ons weten.

- Op **24 november 2020** gaan Jeroen ter Brugge en Jac. Baart een lezing houden over de Kriegsmarine in Vlaardingen ten tijde van de bezetting, waarbij onlangs filmbeelden en foto's zijn opgedoken die een goede indruk wekken van deze activiteiten. Ook deze lezing is in het Delta Hotel, Maasboulevard 15, 3133 AK Vlaardingen.

Voor 2021 staat voorlopig nog steeds op de planning:

- Op **26 januari 2021** zal Henny van der Linden een aantal wederwaardigheden gaan vertellen over de vroegere ziekenhuizen in Vlaardingen waar hij als ambtenaar bij betrokken is geweest.

- Op **23 februari 2021** is het de bedoeling dat organist Aad Zoutendijk gaat vertellen over het van Peteghem orgel in de Grote Kerk van Vlaardingen.

- Op **30 maart 2021** staat de Algemene Ledenvergadering 2021 genoteerd met het al voor 2020 beloofde rondje Vlaardingen. Een lezing met plaatjes van vroeger en nu.

- Op **20 april 2021** zal Frans Assenberg een lezing verzorgen over Vlaardingen in de periode 1945-1950.

De locaties van de lezingen in 2021 in verband met corona nog niet ingevuld.

De Commissie Ledenactiviteiten verzorgt de lezingen en excursies.

Coördinator: Ernst Lohmann

Leden: Els van Dijk, Han van Elk, Tineke van der Hoek

Historische Vereniging Vlaardingen

internet: www.hvv-vlaardingen.nl

e-mail: info@hvv-vlaardingen.nl

Verleden in het perspectief van het heden

Vroeger heeft echt bestaan, maar gisteren keken we misschien anders aan tegen eergisteren dan vandaag. Dit hoeft zeker niet in Vlaardingen onmiddellijk tot een 'beeldenstorm' te leiden. Alhoewel, deugde Dirk III ?

Moeten het Van Heutzpark en de J.P. Coenlaan van naam veranderen? Wie niet op de hoogte is van de gedragingen van J. B. van Heutz en J.P. Coen, heeft de laatste jaren geen kranten gelezen of televisieprogramma's gevolgd. Naamgeving is tijdgebonden en het werd dus niet Multatulipark of Eduard Douwes Dekkerlaan.

Burgemeester Heusdens heeft een laan. Dokter Moerman had een laan maar daar kreeg men spijt van. Over beiden verscheen een verhaal in een Jaarboek van de Historische Vereniging Vlaardingen. Naar de bouwwehouder van na de oorlog, Teun de Bruijn, werd geen park, laan of straat genoemd, maar hij werd wel opgenomen in de 'Historische Canon van Vlaardingen' die langzamerhand door de Jaarboeken van de Historische Vereniging Vlaardingen wordt gevormd.

Wanneer U iemand kent die wel of niet een 'beeldenstormer' is, die zich wel of niet druk maakt over de verdwenen Dokter Moermanlaan of de niet verschenen Teun de Bruijnstraat, maar wel degelijk Vlaardings historisch besef heeft, maak hem of haar dan lid van de Historische Vereniging Vlaardingen.

Website www.hvv-vlaardingen.nl,

e-mailadres info@hvv-vlaardingen.nl.

